

ALEKSANDAR RADOVIĆ
IV BONE

CRNI KONJANIK

ŠVAJCARSKI GAMBIT
KNJIGA I

— Laguna —

PROMETEJ

Copyright © 2011 Aleksandar Radović i Iv Bone
Translation copyright © 2013 za srpsko izdanje, Laguna,
Beograd, i IK Prometej, Novi Sad

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Ines

Sadržaj

Glava I: GEORG HUBER	9
Glava II: GOTFRID FON ADLER	33
Glava III: MARIJA HAJDRIH	57
Glava IV: RAJNHARD	80
Glava V: RUDOLF FON ŠPREHER	107
Glava VI: MAGDA GEBELS	134
Glava VII: ROŽE MASON	166
Glava VIII: HAJNRIH HIMLER	196
Glava IX: VALTER FON NIKOLAJ	217
Glava X: MONIKA BLUM	237
Glava XI: ADOLF HITLER	251
Glava XII: IZABELA DELA KJEZA	273
Glava XIII: CRNI KONJANIK	296
Glava XIV: ALEKSANDAR KARAĐORĐEVIĆ	317
Glava XV: LENI RIFENŠTAL	339
Glava XVI: DITRIH BONHOFER	361

CRNI KONJANIK

Glava I

GEORG HUBER

„Stvarno treba imati hrabrosti za sahranu po ovakvom vremenu“, mrzovoljno gundča upadljivo visok čovek koji teškim korakom prolazi kroz kapiju groblja. S rukama u džepovima, pogleda uprtog u zemlju, on deluje kao da nikoga ne primećuje, zaokupljen željom da što pre obavi ovaj mučni posao koji mrtvi nameću živima kako bi se rastali bez žaljenja.

Visoki čovek se lagano probija kroz gomilu, izbegavajući direktan dodir sa tamnim kaputima kojima je zima zaogrнула ostale okupljene. Iza njegovih leđa se čuje šapat, bar mu se tako čini, ali lenjo uho uspeva da uhvati svega nekoliko beznačajnih reči koje nemaju nikakve veze s ozbiljnošću trenutka.

Mrtvačka kola na čelu povorke konačno se zaustavljaju uz škripu. Konji kojima su preko leđa prebačeni crni pokrivači klimaju glavom u ritmu neke nečujne muzike, dok kočijaš sa tamnim šeširom nepomično, poput voštane figure, sedi na uskoj klupici. „Kome je uopšte palo na pamet da unajmi ovako nešto. Stara kočija, po koju je trebalo ići u Curlingen i pride je još popraviti! I konji za vuču koji se mogu naći još

samo u francuskim ergelama ili po poljskim selima! I sve to samo zbog najviše dva kilometra, i to još uzbrdo!“ Tim svojim nečujnim mislima mogao je dodati i ovu: „I to samo da bi svi ovi prijatelji, ili tobožnji prijatelji, koji su se okupili iz čitave Švajcarske i susedne Nemačke, ostali bez daha“. A on je svakako jedan od tih prijatelja jer stoji ovde gologlav kraj kovčega na postolju.

Ovog puta ga sluh nije prevario. Neko je sasvim razgovetno izgovorio njegovo ime, „pukovnik Huber“, na šta je neko drugi odgovorio „Stvarno? Poznao je Fon Adlera?“ Visoki čovek pomno vodi računa da ne okrene glavu niti da se obraduje što ga još prepoznaju, deset godina pošto je napustio službu. U svakom slučaju, dok je bio aktivan, nije bio mnogo poznat, a pogotovo ne u Švajcarskoj gde bankarske tajne nisu jedine koje se čuvaju. Iznenada mu je palo na pamet da bi te tiho izgovorene reči mogle biti delo novinara kojima je potrebna neka vest ili koji su možda zainteresovani za njegove odnose sa bankarom. Nesvesno odmahuje rukom ne bi li odagnao te besmislene brige. Konačno, takve ga nesmotrenosti ni najmanje ne zanimaju, a pošto je diskretno i brižljivo osmotrio lica koja ga okružuju, nije zapazio nikog od onih moćnika koji stvaraju javno mnjenje, kako u Cirihiu, tako i u Lozani.

Sveštenik izgovara poslednje molitve i trudi se da u njih unese bar malo familijarnosti, ne bi li istakao svoju bliskost sa preminulim. Kada se konačno dohvatio kadionice i počeo njome da pravi široke krugove oko kovčega, u masi debelih kaputa i krzna osetio se uzdah olakšanja: ljudi znaju da ih opori miris tamjana vraća u svet živih. Nikakva polivanja svetom vodicom, ponekad rezignirana, ponekad ljutita, to ne mogu baš promeniti.

Pukovnik obazrivo stoji u redu koji se nezgrapno kreće prema improvizovanom odru na kojem se Gotfridu fon Adleru (Gottfried von Adler) odaje poslednja počast. I on, kada je na njega došao red, uzima šuplju bakarnu škropilicu i ocrtava njome široki znak krsta a potom je spušta u malu posudu sa svetom vodicom ne potrudivši se pritom da je doda mladoj ženi koja stupa iza njega. Posle toga, ruku prekrštenih iza leđa, kreće putem ka kući.

„Pukovniče Huber?“

U dubokom glasu koji ga je pozvao oseća se sasvim blagi nagoveštaj upitnog tona. Okreće se u pravcu iz koga dopire glas i vidi omanjeg čoveka neodređenih godina utegnuto u tamni kaput sa reverima od sivog somota koji ga fiksira neverovatno nepomičnim pogledom. „Ovo svakako nije neka budala“, upozorava ga odmah njegovo dugo vojno iskustvo. Instinktivno razvlači usne u poluosmeh i izgovara rečenicu koju je tako dugo koristio tokom tridesetogodišnje karijere:

„Svakako, a s kim imam čast?“

„Notar Deramo (Desrameaux), ali moje ime vam ništa ne znači. Možete li mi posvetiti koji trenutak?“

Tokom godina provedenih u vojnoj službi u Georgu Huberu se razvila istinska odbojnost prema svemu nepredviđenom, ali ga je vreme koje je proveo na čelu savezne policije takođe naučilo da bude strpljiv i pomoglo mu da, bez i najmanje grimase nezadovoljstva, prihvati sve ono što ga snađe, makar to bilo i neprijatno. Nasmešio se još srdačnije.

„Ne mogu pristojno da vam odgovorim zbog toga što užasno žurim, imam još toliko toga da uradim danas. Ali, recimo, deset minuta.“

„To mi je sasvim dovoljno. Hajdemo u kafe.“

Potom se ova dvojica, od kojih je jedan za glavu viši od drugoga, upućuju prema kafeu u zgradi od crvene cigle u

koji grobari malo-malo pa svrate da se okrepe. Toliko mnogo ljudi umire u Cirihi, valjda zbog toga što je sve više starih. Njih dvojica ne progovaraju ni reč, kao da se svaki boji da će isuviše otkriti onom drugom, a i zbog toga što se, u suštini, špijun i beležnik zapravo bave sličnim poslom.

Kada su ušli u kafe, Huber je, preuzevši vođstvo, odabrao sto u dnu prostorije, tamo gde ih nisu mogli čuti čak ni oni koji bi to želeli. Poručili su „naglu smrt“, to izvrsno belgijsko pivo koje ovde svi obožavaju i razgovor će moći da poteče onog trenutka kada Huber bude upitno klimnuo glavom.

„Dopustite mi da se predstavim, pukovniče. Kao što mi ime govori, moj otac je iz Ženeve. Ja pripadam onoj neobičnoj vrsti frankofonskih Švajcaraca koji govore najmanje pet jezika, što i nije nemoguće naći, ali ih ja govorim bez ikakvog akcenta, što je već mnogo ređe.“

Istini za volju, hrapavost njegovog grlenog govora teško da bi ikoga navela na pomisao da ovaj omanji čovek može da prođe kao Francuz u Francuskoj, Italijan u Italiji, Englez u čitavom svetu i, što možda najviše iznenađuje, kao Srbin u Beogradu i okolini.

Zainteresovani pukovnik bi ga rado upitao u čemu je stvar, ali se pravi da ne pridaje neki poseban značaj toj možda važnoj činjenici, krajnje neobičnoj kada je u pitanju jedan javni beležnik. Jer, Deramo je notar, ne neki bogati međunarodni advokat sa saradnicima i kancelarijama u Parizu, Londonu i Berlinu, već notar, odnosno beležnik u Krenclingu, prijatnom banjском letovalištu na južnoj obali Bodenskog jezera. Nasledio je praksu od svog ujaka Gintera i predmete kojima se on bavio čitavog svog života; ujak je isto tako nasledio praksu od svog oca, i tako redom, sve dublje u prošlost, sve do jednog državnog činovnika koji je na tu funkciju postavljen kao notar u vreme kada se

kratkotrajna Helvecijska Republika, koju je proglasio general Brin (Brune), smatrala „pozvanom“ da usvoji francuske institucije.

Pukovnik strpljivo sluša ovog malog čoveka kako objašnjava kojim je sve veštinama morao da pribegne kako bi sačuvao najkonzervativniju klijentelu u najkonzervativnijoj zemlji ne dopustivši joj da se razbeži zbog toga što jedan Deramo, što je grozan romanski patronim, nasleđuje jednog Hajsnera (Heissner), što mnogo bolje zvuči. Ali, vreme prolazi i on grubo prekida brbljivca rekavši samo „Molim vas, pređite na stvar“.

Pokošen u letu, u trenutku kada je tek stigao do rata iz 1914, Deramo crveni i mrmlija reči izvinjenja koje mu niko ne traži.

„Izvinite, ali učinilo mi se...“

„A meni se čini da ću zakasniti.“

Odjednom, i nehotice, pukovnik je povratio autoritet koji je imao u vreme svog punog sjaja. Ipak, nije zbog toga zaboravio na lepo ponašanje. „Videćete jednog dana da penzioneri imaju gomilu obaveza, bar oni koji se ne mire s tim da penzionim fondovima prepuste svoje decenijske doprinose, a da čak i ne pokušaju da povrate dobar deo tog novca.“

Georg je penzioner od 1. maja 1985. godine, dana kada se navršilo 40 godina njegovog rada, 40 godina od kraja rata ili, bolje rečeno, od pada Trećeg rajha do imenovanja druga Gorbačova za generalnog sekretara KPSS. Deset godina obrta, to je dobar početak u ovom novom izazovu, poslednjem, pored smrti, uz ritam lagodnih mesečnih isplata i upućivanje, svakog 1. aprila, pisma u penzioni fond u kojem se od njega traži da svečano izjavi da je još uvek živ.

Nasmešio se.

Shvativši ovaj osmeh kao oprostaj, Deramo nastavlja:

„Znao sam da ćete prisustvovati pogrebu Gotfrida fon Adlera i činilo mi se da je to najbolja prilika da se sa vama sretnem.“ Napravio je pauzu koju Georg Huber ne prekida.

„Da, jer je pokojnik veoma insistirao na tome da se sa vama sastanem diskretno, usuđujem se čak da kažem i tajno.“

Pukovnik ga sluša u potpunoj tišini želeći, bez sumnje, da primora svog sagovornika da dovrši svoja objašnjenja, a da pritom ne ostavi utisak da je zagrizao mamac.

„Svakako ste dobro poznavali grofa Fon Adlera?“

Huber ne odgovara i intenzivno fiksira malog čoveka koji nastavlja:

„Ne znam i ne moram da znam ni kako ni otkuda se vi poznajete, ali jedna stvar je sigurna – gajio je veliko poštovanje prema vama kao čoveku i cenio vas je kao profesionalca.“

Čak ni taj kompliment nije naterao starog prekaljenog vojnika da promeni izraz lica.

„Naravno, ja sam samo seoski beležnik, ali mi se čini da kada jedan gospodin kao što je grof tako uvažava jednu istaknutu ličnost kao što ste vi, onda je to najverovatnije zbog toga što su se dobro poznavali, a možda čak i zajedno radili.“

Mermerna statua se nije pomerila.

„Osim toga, kao i svi, znam ponešto o vašoj karijeri i znam koliko vas je cenio pukovnik Mason (Masson). Za mene ne postoji bolja preporuka.“

Pogled Georga Hubera postaje intenzivniji, kao lampe koje emituju svetlost koja postepeno jača. Čini se da notar to ne primećuje.

„Stoga sam se samo donekle začudio kada me je u januaru ove godine naš klijent Fon Adler zamolio da dođem kod njega; bila je nedelja uveče, primio me je u biblioteci u dvorcu i pokazao mi kofer s katancem uz jednu jedinu preporuku: 'Posle moje smrti, što je moguće pre, predaćete

ovaj kofer pukovniku Huberu. Isključivo njemu, insistiram na tome. Upitao sam, za svaki slučaj, šta treba da uradim ukoliko, oprostite mi, molim vas, vi odete pre njega.“

„To se moglo dogoditi...“

Georg Huber nastoji da istakne umesnost notarovog pitanja. Uvek ga zabavlja kada govori o svojoj smrti, bez sumnje zbog toga što se veoma dobro oseća, kao i zbog toga što mu je jedan prorok iz Malija svojevremeno predvideo dug život.

„I onda?“

Prvi put od početka razgovora on je taj koji postavlja pitanje. Odgovor stiže bez imalo oklevanja.

„U tom slučaju, više ne bi bilo problema. Ne bih morao da intervenišem.“ Napravio je kratku pauzu. „S obzirom na poverenje koje mi je ukazivao grof, verujem da nikome drugom ne bi poverio taj kofer, što znači da u krajnjoj liniji vama poklanja poverenje.“

„Možete li da pretpostavite šta se nalazi u tom dragocenom koferu?“

„Apsolutno ne.“

Kao da se nešto u tom trenutku prelomilo. Stari lisac zna da ga beležnik laže. Isuviše često je imao priliku da nanjuši prevare svih mogućih vrsta da ih ne bi trenutno identifikovao. Jedino pitanje koje se po njemu ovde postavlja jeste to da shvati dokle meštar Deramo ima nameru da ga odvuče. Neizvesnost ne traje dugo; omaleni čovek već počinje da objašnjava.

„Znate, pukovniče, notaru se poveravaju samo oni koji to žele. Za razliku od sveštenika koji postavljaju pitanja, naša čast leži u potpunoj diskreciji. Mi smo potpuno nemi...“

„...Kao grobovi.“

To pomalo jeftino zvuči na dan sahrane, ali notar mu ljubazno upućuje nešto nalik na osmeh.

Dijalog konačno postaje kompaktniji. U želji da ovom malom čoveku pruži šansu da se iskupi za svoju laž, špijunski velemaistor odlučuje da započne istinski razgovor.

„Ipak, morate imati neko mišljenje o sadržaju tog kofera i o želji Fon Adlera da bude uručen isključivo meni.“

„Možda imam neku ideju, ali svakako ne i mišljenje.“

Pukovniku nije baš jasno kakva razlika u notarevoj glavi postoji između ideje i mišljenja ili je pak Deramo shvatio da njegova laž nije prošla i da je sagovornik spreman da mu pruži drugu priliku. Ali, u tom trenutku, Huber takođe shvata da njegovog sagovornika obavlja samo privid banalnosti.

„Pretpostavljam, gospodine, da ste tu ideju, kako kažete, stekli zahvaljujući tome što ste se redovno viđali sa pokojnikom.“

„Svakako. Godfrid i ja smo bili članovi istog rotari-kluba, preciznije rečeno onog iz Aldringena, i svake nedelje smo imali mogućnost da večeramo zajedno. Ali, ta vrsta odnosa je... Kako bih rekao?... protokolarna i vodili smo samo konvencionalne razgovore.“

„Nikada niste pričali o njegovoj prošlosti?“

„Ni o njegovoj ni o mojoj. Teško bi se moglo reći da je život bankara zanimljiviji od života jednog notara. A Fon Adler nije bio čovek koji se rado otvara pred drugima.“

„Ipak, među rotarijancima je obavezno obraćanje na ti, pa ću, pošto sam i ja član rotari-kluba Ženeva-Akademije, poštovati to pravilo. Dakle, kakvo je tvoje mišljenje o čoveku koji mi daje taj poklon koji još nisam video?“

Naglost i jednostavnost ovog zbližavanja zaprepastili su izvršiooca testamenta, pogotovu što dolaze od jedne tako ugledne ličnosti. Međutim, ukoliko je u pitanju neka proba, on će je u potpunosti zadovoljiti.

„Imam razloga da verujem da je moj klupski kolega imao prilike da u svojim rukama drži veoma *originalna* dokumenta, naglasio je tu reč, i da je od njega bilo zatraženo da obavi neke neobične transakcije. Ali, da li se baš radi o državnim tajnama, jer o tome je reč, zar ne? Postoji distanca koju ne nameravam da pređem. Ono što me uznemirava jeste to što je želeo da ti zavešta te papire.“

„Misliš da su u pitanju papiri?“

„Očigledno. Šta bi drugo moglo da bude?“

Pukovnik se nasmešio:

„Možda novac.“

„I pored svog imena i profesije, Gotfrid nije bio izuzetno bogat. Najznačajniji dragulj njegovog blaga bio je njegov veličanstveni dvorac Hofbrau.“

Tačno je da je Fon Adler otkupio pomenuto dobro od jednog bivšeg nacističkog simpatizera, Švajcarca germanofila koji se obogatio proizvodnjom detonatora. Govorilo se i za Fon Adlera da je bio odlično upućen u nacionalsocijalistički sistem, smatralo se da je održavao sumnjive odnose sa nekolicinom nacističkih velikodostojnika, među kojima je bio i sam Hitler. Ali, ko zna da li se tu radi o legendi ili o stvarnosti?

Federalna policija ima, kad je o ovom pitanju reč, zvaničnu verziju koju se niko ne bi usudio da opovrgne u zemlji bankarske tajne i čiste savesti. Huber to zna bolje nego iko, pa ipak pribija svog novog prijatelja sve više uza zid.

„Da li je govorio o svojim mladim godinama?“

„Nikada. U stvari, samo jednom. Bilo je to prilikom inicijacije jednog Jevreja, novog člana rotari-kluba. Stajao je pored mene i promrmljao: verujem da sam ovom čoveku spasio oca.“